

Deel 2 – Post '65

- AH kantoor, een wolkenkrabber aan het Ankersmidplein
- Plan Kalf – Variaties zetten de toon
- Kees Rijnboutt – Herkenbaar *aanwezig* in Zaanstad
- Willem Kruiswijk, veel meer dan een *binnenhuisarchitect* !
- Boeierlaan, Jachtenlaan, Schepenlaan. Treilerstraat – Indeco – Systeembouw met allure
- Toegankelijk en vooral niet-imponerend gerechtsgebouw – Rembrandtstraat 23, Zaandam
- Plan Donker: Inspraak, speelstraten en overtuinen
- Een ronde kapel als drager van een imposant kunstwerk

Samengesteld door Cees Kingma
Maart 2020 – Almancil/Portugal

Post '65

Zaandam
Ankersmidplein – Hoek Gedempte Gracht met
het Albert Heijn kantoor

Complex Boeierlaan ,Jachtenlaan,
Schepenlaan. Treilerstraat
178 Woningen (1971) INDECO

Kalf (Cluster) Damsterdiep Koningsdiep, Slochterdiep, en Kolonelsdiep,
Vledderdiep en Drostendiep (1973 – 1982) architectengroep (Rijnbout Reuzenaars)

Kapel Bejaardenhuis Saenden (toegevoegd in 1966) Behoudenhaven 1 Zaandam
Met keramiek kunstwerk aan de buitenzijde van Hugo Brouwer uit Nuenen (NB)

Plan Donker 1e fase
architect Sander Douma

Kantongerecht Rembrandtstraat 23 Zaandam
Architect B. van Aalderen en J. Daalder

Westzaan Weiver 131-133
architect Kruiswijk 1972

Wormerveer Wandelweg hoek Hennepad
appartementen complex
Architect Kruiswijk

AH kantoor, een wolkenkrabber aan het Ankersmidplein

Zaandam, Ankersmidplein
Hoofdkantoor van Albert Heijn/Ahold.
De Saen Tower in Zaandam is 70 meter hoog. Eind jaren zestig maakte Albert Heijn plannen voor een kantoortoren. Door plaatsgebrek ging men 'de lucht in', aan het Rustenburg was een goede locatie. Architectenbureau Groosman uit Rotterdam maakte het ontwerp voor het gebouw met een betonskelet en achttien bouwlagen. De gemeente Zaandam liep met dit plan voorop, want rond 1970 bouwde men nog niet zo hoog in Nederland. Pas na 1990 begon men zo hoog te bouwen in Rotterdam. De wijze van bouwen voor dit kantoorgebouw, was ook vooruitstrevend, eerst werd de bovenverdieping gebouwd, die werd vervolgens omhoog gelift, zodat de volgende verdieping gebouwd kon worden. Zo werd de toren van bovenaf gebouwd. De gebruikte gevelplaten waren ook al bijzonder als bouwmethode. Elke gevelplaat is door een kunstenaar bewerkt en is daardoor verschillend van de andere gevelplaten. Zo heeft de toren een bijzonder uiterlijk gekregen. 25 jaar heeft Albert Heijn gebruik gemaakt van de kantoortoren (1971-1996). Ruimtegebrek was voor het bedrijf de reden een nieuwe locatie te kiezen. Het voormalige hoofdkantoor werd verkocht aan een groep Zaanse ondernemers, die het van 1996-1998, lieten renoveren, waarna het werd geopend op 21 april 1999. De Saen Tower werd daarna gebruikt door de Rabobank. op het dak staat een gigantisch logo van het financiële bedrijf.

OA-0200 Bouwvergunningen Zaandam
4124 - Bouwen kantoorgebouw, 17-12-1968

Op de eerste Foto is het dak te zien van nieuwe hoofdkantoor, op de tweede zijn de 13de t/m de achttiende verdieping zichtbaar en op de laatste de 4de t/m de achttiende verdieping. Het gebouw is vanaf het dak tot en met de laatste verdieping elke keer een verdieping omhoog gevijzeld.

Ernest Groosman (Ovezande, 21 juli 1917 – Rotterdam, 15 december 1999) was een Nederlandse architect. Hij is bekend als vertegenwoordiger van de wederopbouwarchitectuur, hoofdzakelijk in Rotterdam.

In 1948 richtte Groosman met hulp van Willem van Tijen zijn eigen architectenbureau op. Het bureau maakte veelal gebruik van prefab-elementen voor woningbouw, zoals Coignet of MUWI, waardoor snel woonwijken uit de grond konden worden gestampt. Voorbeelden hiervan waar Groosman aan mee heeft gewerkt zijn De Reit in Tilburg, de Europawijk en Schalkwijk in Haarlem en Tarthorst in Wageningen.

Voor de Rotterdamse wijk Pendrecht ontwierp Groosman tussen 1958 en 1960 zestien flats, waarvan er heden ten dage nog vier over zijn. Deze 'Groosmanflats' waren ten tijde van de oplevering een goed toonbeeld voor de wederopbouwarchitectuur en werden snel bewoond, maar met de veranderende woonwensen van de inwoners nam de aantrekkelijkheid en bruikbaarheid van de gebouwen af.

In 1977 werd Groosman benoemd tot erelid van de American Institute of Architects.

Plan Kalf – Variaties zetten de toon

Dagblad voor de Zaanstreek „De Typhoon“ van dinsdag 25 november 1969

Cijfers van wethouder Metselaar in gemeenteraad: Zonder plan-Kalf woningbouw spoedig op laag pitje

Ook elders in de streek bijna geen gelegenheid

ZAANDAM. Wethouder D. Metselaar heeft gisteravond in de gemeenteraad cijfers genoemd, waaruit blijkt, dat de woningbouw snel zal verminderen, wanneer niet spoedig het bestemmingsplan-Kalf wordt vastgesteld.

In 1970 komen gereed 1342 woningen, waarvan 600 woningwetwoningen. (400 van Era, 100 bejaardenwoningen, 100 keuzewoningen).
In 1971 853 woningen, waarvan 240 woningwet (100 bejaardenwoningen en 140 keuzewoningen).
In 1972 466 woningen, in 1973 98 en in 1974 50 woningen.
Wordt plan-Kalf vastgesteld, dan komen er in 1972, 1973 en 1974 elk jaar 750 woningen bij en in 1975 nog eens 250.
Wethouder Metselaar: „Als we plan-Kalf buiten beschouwing laten, dan zullen er de komende jaren weinig woningen in Zaandam worden gebouwd. Dat gaat me zeer aan m'n hart“.

„In Koog volkswoningbouw ondergeschikt“

Volgens de wethouder is die terugval, gelijk de grondprijs te bepalen en het vooral „zeer vervelend“, omdat de aan-|werk te beginnen.“ aldus de wethouder.

STAGNATIE WONINGBOUW?

WETHOUDER METSELAAR
...60 tot 70%...

Dagblad voor de Zaanstreek „De Typhoon“ van woensdag 11 maart 1970

VOORLICHTING PLAN-KALF

Zaandam. In de Jozefkerk aan de Veldbloemenweg hield het gemeentebestuur gisteravond een door ongeveer 500 mensen bezochte voorlichtingsbijeenkomst over het in voorbereiding zijnde plan-Kalf. Burgemeester R. Laan hield een inleiding over het plan en beantwoordde, samen met directeur Ir. W. Zuurmond van Gemeentewerken en stadsarchitect G. M. G. Bakker, een groot aantal vragen. Vóór de bijeenkomst begon en tijdens de pauze werd er toelichting gegeven op de maquette van plan-Kalf, die vanaf vanmorgen weer in de hal van het gemeentehuis staat. De burgemeester zei, dat sinds de maquette daar vorige week is neergezet gemiddeld 60 mensen per dag zijn komen kijken en dat 450 mensen een map met informatiemateriaal over plan-Kalf hebben gevraagd en gekregen.

Op een vraag van de heer H. J. de man over de voortdurende aanwezigheid van wind bij hoge dinstgebouwen („er treden versnellingsfactoren van 2 en 2½ op“), antwoordde architect Bakker, dat het gemeentebestuur de wind hoop te verminderen door o.a. een reeks windschermen te plaatsen. Burgemeester Laan voegde hieraan toe, dat de Zaanse commissie voor de hygiëne van het milieu heeft geadviseerd proeven te laten nemen in een windtunnel.

Pastoor C. Visser bracht o.a. ter sprake...

Belangstellenden voor de 3 bij 3 m. grote maquette van plan-Kalf, die voor deze gelegenheid uit de hal van het gemeentehuis was gehaald.

(Foto's: Derk Peeters)

Zonder Kalf in 1972 einde van woningbouw

Architect Bakker stelde, dat om een zeker verzorgingspeil en goed openbaar ver-
voer mogelijk te maken ongeveer 10.000
mensen in een wijk moeten wonen. Dat zal
met de huidige opzet in het Kalf (85 pet
hoogbouw, 35 pet laagbouw) het geval zijn.
Doet met het andersom (65 pet laag en 35
pet hoog), dan komt men maar tot 7000 in-
woners. Dan moet het winkelcentrum al
kleiner worden, dan moet er een school
vervallen en dan zit men voor het open-
baar vervoer ver onder de maat.
Met alleen ééngezinshuizen zou het
aantal inwoners dalen tot 5500. Het verzor-
gingspeil zal dan nog lager worden. Be-
vendien komt men dan tot een grondprijs
van 12.000 per woningwoning, terwijl
men van de regering niet boven de 5.000
mag komen. „Wij kunnen deze wendroom
niet in vervulling laten gaan“, aldus de heer
Bakker.
„En we verliezen door het vervallen van
de industriële bouw de toewijzing van gro-
tere contingenten“, aldus de burgemeester.

Verpaupering

Tot slot bracht iemand ter sprake, dat de
Eraflats dreigen te verpauperen. „Mis-
schien is dat wat overdeven, maar het

*ees Rijnboutht_projectindex archief: 1979 Zaandam Plan Kalf, Kolonelsdiep
stedenbouwkundig ontwerp, woning*

wijziging	bijzonderheden	getekend	datum
plan kalf centrum west te zaandam. iov. woningbouwvereniging zaandams volkshuisvesting b.v. architectengroep VDL te amsterdam. adviesburo ing. f.h.ruppert - bouwkonstrukties achterdijk 64 1191 JL ouderkerk a/d amstel tel.02963-1677-3644 tekening palenplan schaal 1:100 1:10 tekening nr. C9" getekend 810525 CH gekontr. 1089 werk nr. 1089 formaat 800x1500			

Fiets- en voetgangerstunneltjes onder de doorgaande wegen !!! Foto auteur

Koningsdiep
Damsterdiep
Slochterdiep

OA-0109 Dienst Stadsontwikkeling en
Openbare Werken (DSOW), voorheen Dienst
Gemeentewerken Zaanstad

278 - Bouw van 54 woningen aan het
Koningsdiep , Slochterdiep en Kolonelsdiep te
Zaandam GP50918, 1981 - 1982

Koningsdiep

Bolksbeek 72 – 128

Kinselmeer 1 - 10

Buurserbeek 19 - 28

Hegermeer

Vledderdiep - Drostendiep

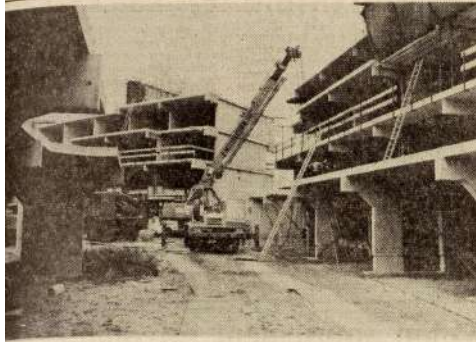

SCHADEPOST ONGEVEER ANDERHALVE TON

SLOOP VAN STUK NIEUWBOUW KALF

De flats rechts blijven wel de hoger gelegen galerijen staan. De benedengalerij wordt gesloopt. (foto Henk van 't Loo)

ZAANDAM. — Aanzienlijke kwaliteitsgebreken, zoals scheve muren, gevolg van uitvoeringsfouten die zich toespitsen op de matering, hebben ertoe geleid dat in plan Kalf delen van in aanbouw zijnde woningen en een parkeerdek gesloopt worden. DURA Woningbouw BV uit Rotterdam, die de desbetreffende woningen bouwt, rtraging onstateerde deze gebreken vlak voor de bouwvakantie en besloot tot sloop na overleg met de opdrachtgever, Het Algemeen Burgerlijk nsioenfonds te Heerlen, en gemeentelijke instanties. Het bouwbedrijf draait zelf op voor de kosten, die zij schat op anderhalve ton. Voor de oplevering van de woningen betekent de sloop een vertraging van enkele weken.

Volgens bedrijfsleider van DURA, J. van G en t waren de kwaliteitsgebreken van een dussdanige omvang, dat ze niet op andere wijze hersteld konden worden, willen de woningen nog voldoen aan de normen die het bedrijf stelt. DURA gaf de opdracht tot sloop aan Aannamebedrijf van sloopwerken J. Koole BV uit Vijfhuizen.

„Kijk eens, wij bouwen woningen in het hele land en slecht opgeleverde woningen zijn natuurlijk geen reclame-object” zei de heer Van Gent.

DURA bouwt 142 woningen in het plan Kalf, gelegen aan de (vanuit het centrum rechterkant van de) Dr. H. G. Scholtenstraat. De gesloopte delen van woningen, het gaat om hele muren, vormen tezamen ongeveer zeven ruwbouwoningen, aldus DURA.

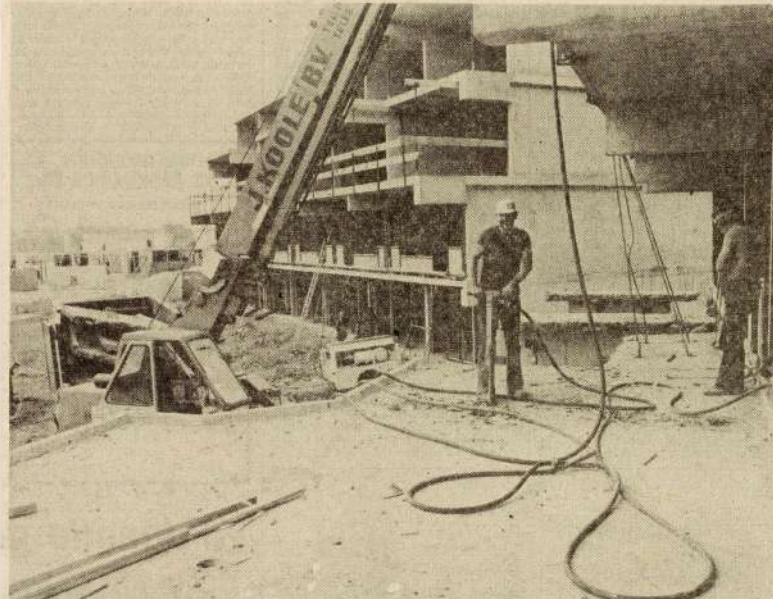
Onvoldoende vaklieden en te snelle start

De oorzaken van het probleem liggen in de te snelle start van de bouw, waardoor men zich onvoldoende kon voorbereiden op het gecompliceerde werk, en in een gebrek aan vakbekwaam personeel in deze regio, zo meent DURA. De heer Van Gent: „Wij concentreren ons als bedrijf nogal op Rotterdam en het Zuiden en daar hebben we geen personeelsmoeilijkheden.

Dat zijn allemaal vaste, bekende mensen. We bouwen ook wel in het Noorden, onder meer in Alkmaar, en er zijn hier wel goede vaklieden, maar die konden we niet krijgen. We zijn hier ook van start gegaan met een aantal onbekende mensen.”

Volgens de heer Van Gent heeft DURA, om herhaling te voorkomen, zich nu opnieuw zeer uitgebreid bezig gehouden met de werkvoorbereiding en is het uitvoeringsteam, dat voornamelijk bestaat uit leidinggevenden, verwisseld voor een ander uitvoeringsteam. De heer Van Gent:

„Dat hebben we voornamelijk gedaan, omdat nieuwe mensen de zaken hier veel objectiever kunnen bekijken, dan de mensen die hier bij de problemen betrokken zijn geweest”.

Slopers hanteren de pneumatische boor om een stuk galerij te laten verdwijnen.

(foto Henk van 't Loo)

*

Dagblad voor de Zaanstreek „De Typhoon” van donder

Van 14 hoog naar 9 en van 23 hoog naar 18 NIEUW KALF LAGER?

Overleg Zaandam-provincie

ZAANDAM. B. en W. zijn bereid plan-Kalf zo te veranderen, dat de 14-hoog galerijflats worden verlaagd tot 9-hoog en de 23-hoog sterflats tot 18-hoog.

konden de getallen worden opgevoerd tot 1343 hoog- en 1360 laagbouwoningen, aldus blijkt uit een rapport over de huren, dat gemaakt is door de heer C. A. van Diepen van Zaanlands Volkshuisvesting en de heer R. Otten van Patrimonium Zaanstreek.

Derde mogelijkheid

Volgens het rapport van Gemeentewerken zou het Kalf, als er 25% hoogbouw en

Kalf werd al lager, maar bleef te hoog

Vervolg van pagina 1.

ZAANDAM. Plan-Kalf, dat niet goedgekeurd zal worden door Ged. Staten, is sinds februari het meest omstreden bestemmingsplan-in-ontwerp geworden, dat Zaandam ooit heeft gehad. Opmerkelijk daarbij is dat het nog nooit officieel in de gemeenteraad behandeld is, omdat het nog steeds in het stadium van de voorbereiding verkeerde. Wel zijn er vanuit de gemeenteraad enige keren schriftelijke vragen over het plan in voorbereiding gesteld. Daarbij ging het er meestal om het aantal hoogbouwoningen te verminderen en meer laagbouwoningen te maken.

Daarnaast riep het plan „buitenparlementaire actie” op. Een aantal verenigingen heeft te kennen gegeven, dat zij ernstige bedenkingen hebben tegen het plan.

provincie had nog geen tijd om het Zaanse streekplan aan te passen.

Het gemeentebestuur gaf de hoop op succes dus blijkbaar nog niet op. Toch moest het na een paar maanden met een belangrijke verandering komen. In juni werd bekend, dat B. en W. zich bereid hadden verklaard de 14-hoog galerijflats te verlagen tot 9-hoog en de 23-hoog sterflats tot 18-hoog. Toen was de verhouding ongeveer 50% hoogbouw en 50% laagbouw geworden. Ruim 7.800 inwoners. Dit aantal inwoners, samen met degenen die al aan het Kalf wonen en er straks zullen werken, werd nog niet voldoende geacht om overeenkomstig de berekeningen van Amsterdam doortrekking van de stadsspoorlijn tot Wormer in de toekomst mogelijk te maken.

Streven in plan-Kalf 70 pct woningwetbouw

ZAANDAM. Drie bladzijden tekst uit het programma van eisen voor het plan-Kalf heeft de gemeenteraad gisteravond buiten de besluitvorming gehouden, omdat op deze bladzijden staat vermeld, dat er in het Kalf 30 pct. woningwetbouw moet komen en 70 pct. woningbouw in de premiesector en de vrije sector.

B. en W. zelf hadden de raad voorgesteld deze bladzijden buiten beschouwing te laten, omdat zij deze percentages onaanvaardbaar vonden. B. en W. wensen juist het omgekeerde: 65 à 70 pct. woningwetbouw en de rest in de premie- en vrije sector. Deze nieuwe opzet was echter nog niet uitgewerkt. Dat was voor wethouder D. Metseelaar aanleiding om de beantwoording van de vragen over de woningbouw in het Kalf uit te stellen tot de begrotingsbehandeling in december.

en W. een ommezwaai hebben gemaakt. Met 30 procent dure bouw blijft de gemeente het effect van de doorstroming bereiken. Niet alleen B. en W. staan op dit standpunt, ook de leden van de subgroep wonen, onderdeel van de groep, die het plan-Kalf heeft voorgereid, doen dat.

De wethouder was het eens met ieder, die had gezegd, dat er in het Kalf gauw gebouwd moet worden. Hij noemde daarvoor voor de volgende redenen:

1. Zaandam heeft nog ongeveer 1800 woningzoekenden. Per maand komen er gemiddeld 150 bij.

Ook dan doorstroming mogelijk

Drs. Chr. De Loor (pvda) stelde, dat zijn „omgeturnd” van het ene woning-

'T KALF KOMT OP GANG!

Voorgeschiedenis

De voorgeschiedenis van plan 't Kalf, waarvoor nu in ontwerp een programma van eisen op tafel ligt, is een vrij langdurige en moeizame. De terreinen bij het buurtschap 't Kalf werden reeds in 1966 opgehoogd. Twee jaar later begonnen de besprekingen die tot doel hadden de woningbouw in Zaandam gaande te houden. Woningwetbouw was in die tijd zeer wel mogelijk door het toepassen van de industriële bouw en er werd dan ook een plan ontworpen dat overwegend uit hoogbouw bestond. Tegen het hoge percentage hoogbouw werd algemeen bezwaar gemaakt. Er werd een nieuw plan gemaakt, maar overleg met de provincie leidde er toe dat het gemeentebestuur van Zaandam van dit plan moest afstappen, omdat van hogerhand uit landschappelijke overwegingen geen goedkeuring aan dit plan zou worden verleend.

Nieuw begin

Tegelijkertijd werd een werkgroep in het leven geroepen die tot opdracht kreeg een geheel nieuw plan voor 't Kalf te ontwerpen. In april 1971 kwam de werkgroep met een vijftal mogelijkheden die ontwikkeld zouden kunnen worden. Daarnaast leverde de groep drie modellen voor de woningbouw. Besloten werd twee van die mogelijkheden en één van die woningbouwmodellen nader uit te werken. Op grond van de resultaten van dat werk is thans een programma van eisen in ontwerp gereed gekomen.

Dat programma is een lijst van zaken die men graag in het toekomstige bestemmingsplan 't Kalf verwezenlijkt wil zien. Het vormt de basis voor deze nieuwe woonwijk.

Inspraak

Het programma van eisen moet worden behandeld in de gemeenteraad van Zaandam. Maar eerst vindt het gemeentebestuur het noodzakelijk te weten hoe u erover denkt. Daarom vindt u op deze pagina in beknopte vorm de inhoud van dit ontwerp-programma. In de Maria Magdalena Kerk aan 't Kalf kunt u op donderdagavond 4 november aanstaande meer inlichtingen over dit ontwerp-programma van eisen krijgen. 's Avonds om acht uur wordt daar een voorlichtings- en inspraakbijeenkomst over dit onderwerp gehouden. U bent van harte welkom!

Waar straks de huizen zullen staan...

Wat wil men bouwen?

Het woningbouwmodel dat gekozen is voor een verdere uitwerking in het ontwerp-programma van eisen, is voor een groot deel gericht op het bevorderen van de doorstroming.

Het ziet er dan ook zo uit:

aantal	omschrijving	aantal	omschrijving
400	bejaardenwoningen	600	eengezinshuizen 5 kamers
100	2-kamerflats	100	eengezinshuizen 5 kamers
400	3-kamerflats	200	goedkope koopwoningen
300	eengezinshuizen 4 kamers	200	duurdere koopwoningen

Waarom deze verdeling?

Het aantal bejaardenwoningen is zoals u ziet vrij hoog gesteld. Daarvoor zijn twee redenen:

- Bejaarden beschikken meestal over een zelfstandige woning, die vrij komt als zij een bejaardenwoning betrekken;
- De behoefte aan voor bejaarden geschikte woningen is buitengewoon groot.

De twee-kamerflats voor alleenstaanden bevorderen natuurlijk nauwelijks de doorstroming. Maar huisvesting is niet alleen een zaak van gezinnen. Ook alleenstaanden hebben recht op een woning. De flat wordt als woonvorm door de alleenstaande blijken een gehouden onderzoek zeer gewaardeerd. De huurprijs mag heel redelijk genoemd worden.

De 400 drie-kamerflats zijn in het programma van eisen opgenomen omdat daaraan een tekort bestaat. Aan vier-kamerwoningen daarentegen bestaat een overschot. Het is te verwachten dat er een doorstroming zal ontstaan van vier- naar drie-kamerwoningen en dat is voor gezinnen met kinderen en een laag inkomen van heel veel belang.

Daarbij komt dat een onderzoek heeft uitgewezen dat 65% van de ingeschreven woningzoekenden die ouder dan 65 jaar zijn, de voorkeur geeft aan een flat. Indien wordt voldaan aan de eisen die deze mensen stellen aan een flat - lift, c.v., groot balkon, enz. - kan men een goede doorstroming vanuit de eengezinshuizen die ze thans bewonen, verwachten.

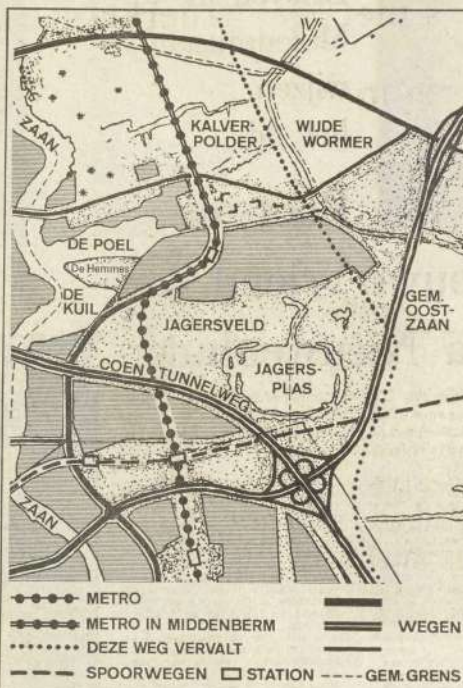
De 300 eengezinshuizen met vier kamers zijn bedoeld voor gezinnen met kinderen.

De 300 eengezinshuizen met vier kamers behoren niet tot het type huizen dat de doorstroming het allermeest bevordert. Daarvoor zijn 600 huizen met vijf kamers beter geschikt. Toch heeft de werkgroep gemeend door deze huizen in het ontwerp-programma van eisen op te nemen, een poging te moeten doen ingeschreven woningzoekenden direct aan een huis te helpen.

De duurdere huurhuizen en de goedkope koopwoningen zullen het grootste doorstromingseffect teweeg brengen.

Programma wonen

De bejaardenwoningen kunnen voor een deel als bejaardenflats annex verzorgingscentrum worden gerealiseerd

Wat gaan we doen?

Wat gaan we nu doen met dit concept-programma van eisen? Hieronder staat dat op een rijtje voor u.

oktober 1971: Aanbieding ontwerp-programma aan Burgemeester en Wethouders van Zaandam

oktober 1971: Behandeling van het ontwerp-programma in de Commissie Stadsontwikkeling

november 1971: Voorlichtings- en inspraakbijeenkomst in de H. Maria Magdalena Kerk aan 't Kalf

november 1971: Behandeling van het ontwerp-programma in de Gemeenteraad van Zaandam die Burgemeester en Wethouders kan opdragen op basis van dit programma van eisen een bestemmingsplan te laten maken.

Tekst: Afdeling Voorlichting Gemeente Zaandam, in opdracht van het Gemeentebestuur. Vormgeving: Kees Holmer. Foto's: Duit Krüger.

en voor een deel als bejaardenwoning in de omgeving van het centrum.

Voor de flatwoningen geldt dat de hoogte van de flatgebouwen afhankelijk is van hun plaats en van hetgeen landschappelijk gezien, mogelijk is. Lift, centrale verwarming en goede geluids-isolatie worden als voorwaarden gesteld.

De eengezinshuizen met vier kamers zullen eenvoudig moeten worden uitgevoerd. Toch moet getracht worden zoveel mogelijk ruimte in deze huizen te creëren.

De 600 eengezinshuizen met vijf kamers moeten in ieder geval zoveel mogelijk ruimte bieden. Centrale verwarming is voorwaarde. Een flexibele indeling, zodat de bewoner kan kiezen tussen bijv. een grote woon/eetkamer, of een beperkte woonkamer met een grote eetkamer, is eveneens een vereiste.

De duurdere eengezinshuizen met vijf kamers, zullen een luxe karakter krijgen. Garage, grote tuin, ligbad, wasruimte, enz.

Er zal naar worden gestreefd in 't Kalf nog meer sociale woningbouw op te nemen.

Wat verder nodig is

Winkelen

Voor winkels, banken, hulpkantoor, cafetaria, wasserette en andere bedrijven is een winkelcentrum noodzakelijk met een vloeroppervlakte van $\approx 5.300 \text{ m}^2$.

Bij het centrum moeten ongeveer 160 auto's een parkeerplaats kunnen vinden. Die auto's vragen verder om een servicestation met benzineverkoop en een mogelijk klein reparatie te laten verrichten.

Leren

Doordat een nieuwe wijk betrokken zal worden door jonge huisgezinnen met kinderen, zijn daar in het begin meer schoollokalen nodig dan later. Voor 't Kalf wordt gerekend op: 4 kleuterscholen van 2 werklokalen en eventueel een speelkhal (beginperiode: 5); 4 scholen voor het basisonderwijs (beginperiode: 6). Bij voorkeur zullen deze scholen in één complex worden ondergebracht.

Beter worden

Aan medische voorzieningen dient in 't Kalf ruimte gereserveerd te worden voor een knuisgebouw. In dit gebouw kan tevens een sprekeruimte worden gereserveerd voor de twee of drie huisartsen die zich in de wijk zullen vestigen. De daarbij behorende administratie en een E.H.B.O.-post kunnen eveneens in het gebouw een plaats vinden.

Recreëren

Per 200 tot 1.000 woningen een hobbyruimte van 40 tot 60 m^2 . Een vrije-tijdcentrum waarin ruimte voor:

- filiaal openbare leeszaal
- muziek en tansel
- vergaderruimte
- peuterspeelzaal
- gymnastiek, kleine zaalsport
- instructiebad (wordt nog bezien)

Daarnaast 3 tot 5 voetbalvelden, 2 tennisbanen en 1 sportveld, die waarschijnlijk in de Wijd Wormer zullen komen.

Lopen en rijden

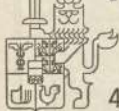
Aanbevolen wordt een bijna volledige scheiding tussen voetgangers- en rijverkeer. Een loopafstand van 60 tot 100 meter van woning tot rijweg wordt aanvaardbaar gevonden.

Aan parkeerplaatsen is totaal nodig: 3.350 auto's. De groen-pen parkeerplaatsen en garages mogen niet te groot zijn anders komt de veiligheid in gevaar. Uiterste afstand tussen parkeerplaats en garage, 200 meter. Het openbaar vervoer zal eerst worden verzorgd door autobussen; in een later stadium mogelijk door een metroverbinding.

Het landschap

De bebouwing van 't Kalf dient zodanig te zijn, dat het Buurtschap Haalderbroek niet wordt aangetast. De oever van de Zaan ziet er ter plaatse van 't Kalf op het ogenblik weinig fraai uit. Daar zal het een en ander aan moeten gebeuren, waarbij vooral het schiereiland de Hemmes aandacht zal moeten krijgen. Het toekomstige recreatiegebied Jagersveld is van veel belang voor plan 't Kalf. Indien er enig uitzicht bestaat op een snelle aanleg van dit groen-element kan in de nieuwe woonwijk worden volstaan met de aanleg van kleine groenpartijen.

Een belangrijke avond voor Zaandam

donderdag
4 november 1971

'T KALF KOMT OP GANG!

Inspraak- en voorlichtingsbijeenkomst in de H. Maria Magdalena Kerk 't Kalf

Aanvang acht uur. Iedereen is welkom!

Kees Rijnboutt – Herkenbaar *aanwezig* in Zaanstad

<https://rijnboutt.nl/team/8>

- 1978 Zaandam Land van Middelhoven stedenbouwkundig ontwerp, woningen
- 1978 Zaandam Provincialeweg studenten-/jongerenhuisvesting
- 1979 Zaandam Plan Kalf, Kolonelsdiep stedenbouwkundig ontwerp, woningen
- 1980 Zaandam Kloosterven stedenbouwkundig ontwerp, woningen
- 1981 Zaandam Land van Middelhoven uitbreidingsplan
- 1981 Zaandam Plan Kalf, Kolonelsdiep uitbreidingsplan
- 1983 Zaandam Zuidervaart woningen
- 1983 Zaandam Johannersterrein stedenbouwkundig ontwerp, woningen
- 1985 – 1995 Zaandam Land van Middelhoven woningen

Kloosterven

GAZ – Fotonummer: 22.22531

Beschrijving: Zaandam Oostzijderveld Het complex van houthandel Stadlander & Middelhoven. De Veldvlieger. Links boven het St. Jan Ziekenhuis en het bejaardentehuis. Links de Gouw.
 Datering voorstelling: 1924

Stadlanderweg - Veldvliegerweg

Kees Rijnbouts

Op 1 december 2016 trad Kees Rijnbouts terug uit Rijnbouts bv. Hiermee kwam een einde aan een getrappt proces, dat met de oprichting van Rijnbouts Van der Vossen Rijnbouts in 2005 een nieuw begin inluidde van de periode na de architectengroep. In 2009, parallel aan de fusie met CH & Partners en de naamsverandering in Rijnbouts, werd het eigendomsdeel van de persoon Rijnbouts overgedragen aan de partners, wat ook voor het merendeel van de projecten gold waar Rijnbouts aan was verbonden.

Op 26 november 2015 vond de boekpresentatie plaats van 'Kees Rijnbouts – architect / 'What shall we do with all this useless beauty?', een monografie met werken uit het architectonische oeuvre, uitgegeven door THOTH, Bussum ([ISBN 978-90-6868-693-7](https://www.thoth.nl/boek/kees-rijnbouts-architect-what-shall-we-do-with-all-this-useless-beauty/)).

Wie het oeuvre van Kees Rijnbouts in ogenschouw neemt, ziet onwillekeurig een parallel met de geschiedenis van de Nederlandse bouwproductie in de laatste vijftig jaar en de veranderende rol van de architect. Begonnen in de laat-modernistische Bijlmermeer halverwege de jaren zestig, markeert het oeuvre de ommezwaai naar de op de menselijke schaal toegesneden uitbreidingsgebieden als Almere en Purmerend en de stadsvernieuwing in de grote steden halverwege en eind jaren zeventig, het hergebruik van overleefde (industriële) artefacten in het stedelijk weefsel halverwege de jaren tachtig en last but not least, de intrede van de markt, halverwege de jaren negentig. In al die perioden neemt Rijnbouts significante posities in, niet alleen als architect, maar ook vanuit zijn hoedanigheid van de hem toegekende functies als Rijksbouwmeester, stadsstedenbouwer (Den Haag) of supervisor.

Vanaf 1 december 2016 werkt Kees Rijnbouts in de luwte van het bureau en blijft hij bij een beperkt aantal projecten betrokken.

1956 - 1964

Kees Rijnbouts begon in 1956 aan een studie Bouwkunde aan de Technische Hogeschool in Delft, waar hij assistent werd van prof. J.H. van den Broek. Met prof. C. van Eesteren wist Van den Broek Rijnbouts te inspireren tot de volkshuisvester die hij zou gaan worden. In 1964 studeerde hij met lof af als architect bij prof. C. van Eesteren en prof. H. Brouwer. Doordrongen van het maatschappelijke belang van de door hem ingeslagen weg, maakte Rijnbouts een structuralistisch ontwerp voor het instituut 'Kerk en Wereld' dat behalve onderwijsfaciliteiten een kapel, restaurant en huisvesting voor studenten bevatte.

1964 - 1975

Het was de Rotterdammer Van den Broek die Rijnbouts wees op het 'Mekka van de volkshuisvesting', de Woningdienst (later gemeentelijke Dienst Volkshuisvesting) in Amsterdam. Bij de Dienst Volkshuisvesting werkte hij aan stadsuitbreidingsplannen waaronder het ensemble van drie flatgebouwen voor de Banne Buiksloot (een voorstudie voor de Bijlmer), een complex van bejaardenwoningen in Osdorp en ten slotte ook het eerste deel (deel H) van de Bijlmer in Amsterdam Zuidoost, acht oost-west gesitueerde blokken in strokenbouw (1964-1968). Bij de Dienst Volkshuisvesting maakte Rijnbouts de ommekeer mee die kwam met de buurtgerichte stadsvernieuwing vanaf 1968. Het was de tijd van de medezeggenschap over de eigen woonomgeving, het resultaat van bewonersprotest tegen gemeentelijke saneringsplannen voor de negentiende eeuwse stadsgebieden. Na een intensieve pilot in de Spaarndammerbuurt volgden stadvernieuwingprojecten in de Kinkerbuurt, Oosterparkbuurt en de Dapperbuurt.

Parallel hieraan begon Rijnbouts met Dirk Frieling aan de reorganisatie van de gemeentelijke dienst. Het leidde tot een nieuwe intergemeentelijke projectorganisatie, die verantwoordelijk werd voor het opstellen van kwaliteitseisen voor woningbouw en het toezicht op de naleving daarvan. Na diens vertrek nam Rijnbouts de plaats in van Frieling als adjunct-directeur van de Dienst Volkshuisvesting Amsterdam.

In 1970 trad Rijnbouts toe tot het bestuur van Architectura et Amicitia. Van 1972-1975 maakte hij daar deel uit van de redactie van het architectuurblad Forum. Met Geert Bekaert als hoofdredacteur richtte Forum zich op de maatschappelijke urgentie met thema's als 'de straat als belevingswereld', 'zelfhulp en bewonersparticipatie' en 'stadsvernieuwing in de Spaarndammerbuurt' en met nummers gewijd aan eigentijdse architecten als Giancarlo de Carlo en Emile Aillaud.

In 1975 verliet Rijnbouts de Dienst Volkshuisvesting, naar eigen zeggen om actief deel te nemen aan het vormgeversvak.

1975 - 1985

Vanaf 1975 maakte Rijnbouts deel uit van de Architectengroep VDL (Verster, Dijkstra, Loerakker). Daar begon hij aan de woningbouwopgave Hoptille (1975-1985 i.s.m. Sjoerd Soeters), een 'amendement' op de Bijlmer-hoogbouw. Er volgden nieuwe projecten met woonomgevingen op een menselijke schaal op basis van een heldere stedenbouwkundige onderlegger, waaronder De Gors (Purmerend, 1975-1978), Redemark (Almere-Haven, 1977-1979), het Ensemble Gerdesiaweg (Rotterdam, 1977-1982) en het latere Wibenaheerd (Beijum, Groningen, 1981-1984).

Het zou niet bij woningbouw blijven. Voorbeelden van andersoortige projecten uit deze periode zijn onder meer het kantorencomplex Leaseplan met een voor Nederland vroege toepassing van energiebesparende koude-warmteopslag (Almere-Stad, 1980-1990), de herbesteding van de voormalige drukkerij Wolters Noordhoff (Groningen, 1985-1988) waarvoor Rijnbouts de Nationale prijs voor kwaliteit in wonen en werken, Visie '89' in ontvangst mocht nemen en verscheidene distributiecentra voor de post (PTT, diverse locaties, 1983-1986).

Vanaf 1980 begon Rijnbouts aan het geven van colleges aan Universiteiten in Europa en de USA, een nevenfunctie die zou doorlopen tot 2008.

1985 - 1995

De periode 1985-1995 was voor Rijnbouts bijzonder productief; het was tevens de tijd waarin het accent in zijn werkzaamheden gaandeweg verschuift van architect en stedenbouwer naar supervisor en regisseur.

Bij de architectengroep, nu onder de naam 'loerakker rijnboutt ruijsenaars hendriks bv' werkte Rijnboutt aan een verscheidenheid aan projecten: van woningbouw aan de Johan Huizingalaan (Amsterdam, 1986-1988), het Ensemble Bankrasmeer (Amstelveen, 1992-1996, met Renée Liefing) en Stadserf (Schiedam, 1992-1997) tot aan de ver- en nieuwbouw van de Arrondissementsrechtbank in Zutphen (1991-1997, met Richard Koek).

Met Dirk Frieling, Moshé Zwarts en Rob van Engelsdorp Gastelaars richtte Rijnboutt in 1984 de Stichting Nederland Nu Als Ontwerp (NNAO) (1984-1990) op, die de toekomst van Nederland agendeerde aan de hand van een diversiteit aan ontwerpsscenario's.

In 1986 aanvaardde Rijnboutt een hoogleraarschap op de faculteit Bouwkunde aan de Technische Universiteit in Delft, een functie die hij bekleedde van 1986-1990. Daarnaast werd zijn deelname gevraagd aan diverse jury's op het gebied van architectuur, stedenbouw en cultuur in bredere zin. Gedurende zijn hele carrière bleef Rijnboutt een veelgevraagd en gewaardeerd voorzitter.

1985-1995 was ook de periode waarin de markt zijn intrede deed als sturende factor in het proces van stadsontwikkeling. De stadontwikkeling kwam hiermee gelijk te staan aan projectontwikkeling: een publiek-private samenwerking gericht op exploitatie. De kwaliteitsbewaking van dit proces was aan de supervisor, een functie die Rijnboutt werd toebedeeld in zijn hoedanigheid als rijksbouwmeester (1989-1995). De RGD had behoefte aan iemand die wist hoe je het maken van architectuur kon paren aan afnemende budgetten en zijn ervaring in de volkshuisvesting en affectie met modern management maakte Rijnboutt bij uitstek geschikt voor de functie.

Rijnboutt initieerde workshopbijeenkomsten met een gemandateerde participatie van gemeente en Rijk, een nieuwe methodiek voor het creëren van draagvlak bij alle betrokken partijen: architect, overheid en markt. Hij werkte aan sleutelprojecten als De Resident (met o.a. Rob Krier, Cesar Pelli, Michael Graves, Adolfo Natalini, Sjoerd Soeters) en Grotiusplaats in Den Haag (met Joan Busquets) en Kop van Zuid in Rotterdam (met Riek Bakker), naast 18 rechtbanken en evenzoveel gevangenissen.

Voor zijn optreden als architectonisch en stedenbouwkundig regisseur werd Rijnboutt in 2002 onderscheiden met de BNA-kubus.

1995 - 2005

De verdiensten van Rijnboutt als rijksbouwmeester voor de stad Den Haag bleven niet onopgemerkt. Aansluitend op het rijksbouwmeesterschap werd hij gevraagd om als stadsstedenbouwer voor Den Haag aan te blijven (1995-1998).

Zijn positie verschoof gaandeweg naar een meer op stedenbouwkundige supervisie en ruimtelijke regie gerichte praktijk (o.a. Amsterdam, voorzitter Kwaliteitsteam IJburg, 1998-2010 en Amsterdam, supervisor Zuidelijke IJ-oever, Amsterdam, 1999-2017), al bleef hij actief als architect en stedenbouwer.

In deze periode realiseerde Rijnboutt ondermeer de woningbouwprojecten Karperkuil (Hoorn, 1995-1999) en Vette Knol residenties (Enkhuizen, 1997-2002), Robijnplantsoen (Almere-Buiten, 1996-1999), Veranda Van Gogh gebouw (Rotterdam, 1996-2000) en Ensemble Havenkwartier (Scheveningen, 1998-2004), naast de gebiedsontwikkeling voor o.a. Beukenhorst Oost-Oost (2003-2006, met Bart van der Vossen) en retailprojecten voor ondermeer de Bijenkorf en Vroom & Dreesman (Dordrecht, Enschede, Maastricht, Amsterdam, 1997-2005). Voor de ontwikkeling van het winkelgebied Statenplein e.o. (Dordrecht) ontving hij in 2003 de Jaarprijs Nederlandse Raad van Winkelcentra.

Bijzondere vermelding verdient het woningproject Prinsenhof (Den Haag, 1999-2006, met Bart van der Vossen), drie woontorens als deel van het Masterplan Beatrixkwartier van Joan Busquets, waarvan het ontwerp terugverwijst naar een woningbouwopgave uit Rijnboutt's studietijd aan de TH in Delft van dertig jaar daarvoor, waarin werd geëxperimenteerd met nieuwe typologieën voor stedelijk wonen.

2005 - 2017

Met Bart van der Vossen, Mattijs Rijnboutt en Renée Liefing vormde Rijnboutt in 2005 'Rijnboutt van der Vossen Rijnboutt bv', met even later ook Frederik Vermeesch als mede-eigenaar. In 2007 verschijnt 'Fragments and Counterparts _ Rijnboutt, van der Vossen, Rijnboutt _ architecture, urban planning, strategy', een lijvige bureaupublicatie, uitgegeven door Architectura & Natura Press, Amsterdam (ISBN 978-90-7686-347-4).

De wens om in het profiel 'architectuur, stedenbouw en strategie' de stedenbouwkundige discipline te versterken met 'landschap' om daarmee de transdisciplinaire aanspraak in veel van de nieuwere opgaven van binnenuit te kunnen bedienen, leidde in 2009 tot een fusie met CH & Partners en tot de toetreding van Richard Koek als mede-eigenaar. Besloten werd aan het nieuwe bureau de naam 'Rijnboutt' mee te geven. Projecten uit deze periode zijn ondermeer herbestemmings- en renovatieopgaven als The Bank (Amsterdam, 2006-2010) en Concertgebouwplein (Amsterdam, 2012-2013), beide met Frederik Vermeesch), en De Bijenkorf / La Vie (Utrecht, vanaf 2006) en het winkelgebied Aalmarkt (Leiden, vanaf 2009), beide met Mattijs Rijnboutt.

2015 was ook het jaar waarin de monografie 'Kees Rijnboutt - architect / 'What shall we do with all this useless beauty?' verscheen, een publicatie met een selectie van werken uit het architectonische oeuvre, uitgegeven door THOTH, Bussum (ISBN 978-90-6868-693-7).

Vanaf 1 december 2016 werkt Rijnboutt in de luwte van het bureau en blijft hij bij een beperkt aantal projecten betrokken.

Opleiding

1956 - 1964 Technische Hogeschool Delft, cum laude

Loopbaan

2010 - 2017	voorzitter Kwaliteitsteam Schiphol Tradepark / A4-west Hoofddorp, SADC
2009 - 2016	architect/directeur Rijnboutt bv _ Rijnboutt bv is voortgekomen uit de fusie van Rijnboutt Van der Vossen Rijnboutt bv met CH & Partners. Medebestuurders: Bart van der Vossen, Mattijs Rijnboutt, Frederik Vermeesch, Richard Koek en Renée Liefing (algemeen directeur)
2005 - 2008	architect/directeur Rijnboutt Van der Vossen Rijnboutt bv _ Medebestuurders: Bart van der Vossen, Mattijs Rijnboutt, Frederik Vermeesch en Renée Liefing (algemeen directeur)
2003 - 2010	supervisor De Born gemeente Wageningen
2001 - 2008	gemeentelijk stedenbouwer gemeente Sittard/Geleen

1999 – heden	supervisor Zuidelijke IJ-oever gemeente Amsterdam
1998 – 2010	voorzitter Kwaliteitsteam IJburg gemeente Amsterdam
1998 – 2002	gemeentelijk supervisor Drechtoevers, gemeente Samenwerkende Steden Drechtoevers
1995 – 2004	architect/directeur architectengroep rijnboutt ruijsenaars hendriks van gameren mastenbroek bv
1995 – 1998	stadsstedenbouwer Den Haag
1992 – 2004	conditionerend architect Stadshart Amstelveen
1989 – 1995	rijksbouwmeester Ministerie van VROM
1986 – 1990	hoogleraar Ontwerp faculteit Bouwkunde Technische Universiteit Delft
1985 – 1995	architect/directeur architectengroep loerakker rijnboutt ruijsenaars hendriks bv
1975 – 1985	architect/directeur Architectengroep VDL
1964 – 1975	architect/adjunct-directeur Dienst Volkshuisvesting Amsterdam

Overige functies

2010 – 2011	voorzitter Jury Lensvelt De Architect Interieurprijs
2010 – 2011	voorzitter commissie WAT (Wet op de ArchitectenTitel)
2007	juryvoorzitter BNA Gebouw van het Jaar 2007
2004 – 2005	lid Regieraad voor de Bouw
1996 – 2001	lid Raad voor Cultuur
1984 – 1990	bestuurslid Stichting Nederland Nu Als Ontwerp (NNAO)
1980 – 2008	gastcolleges aan universiteiten in Europa en VS
1972 – 1975	redactie Forum (hoofdredactie Geert Bekaert)

Willem Kruiswijk, veel meer dan een *binnenhuisarchitect* !

Wormerveer - Wandelweg hoek Hennepad

Willem Kruiswijk – Zaandam 20 oktober 1936 - Zaandam 14 juni 1993

Architect BNA Willem Kruiswijk vestigde zich na zijn opleiding aan de Academie van bouwkunst in Amsterdam als zelfstandig architect in Koog aan de Zaan. Hij ontwierp vele in en buiten de Zaanstreek gerealiseerde bouwwerken met een even persoonlijke als doordachte en verzorgde vormgeving.

Daaronder bevinden zich woningbouwprojecten. Bijvoorbeeld een aanvankelijk door velen bediscussieerde villa aan de ringdijk van de Enge Wormer, waarover tot in het buitenland is gepubliceerd. En de combinatie van sociale woningbouw met appartementen in de sociale sector dat aan de Zaan in Wormerveer-Noord is geprojecteerd. Maar ook bedrijfsgebouwen en winkelcentra. Zijn ontwerp voor een winkelcentrum in Volendam werd bekroond. Andere gebouwen buiten de Zaanstreek van zijn hand zijn een verpleeghuis in Heemskerk, het bondsbureau van de Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie in Nieuwegein en een boerderij als ook het paviljoen in recreatiegebied Het Twiske.

Binnen de streek ontwierp hij bijvoorbeeld de raadszaal in het inmiddels gesloopte gemeentehuis aan de Bannehof, het kantoor van Koninklijke Tufton bv in Krommenie, de verbouwing van het Pontgebouw op Het Eiland in Zaandam (kantoor Medicopharma), een winkelcentrum in Wormer en woningen als ook een hotel aan de Zaan in Zaandijk tegenover de Zaanse Schans.

Begin jaren tachtig lanceerde hij het plan De Rooie Rug tot renovatie en overdekking tot winkelcentrum van de Gedempte Gracht in Zaandam. Hoewel dit opzienbarende ontwerp niet tot uitvoering kwam, het liep te vroeg vooruit op de ontwikkeling van het stadscentrum, droeg het in niet geringe mate bij tot de ook politieke bewustwording dat Zaanstad een meer stedelijke allure moet worden gegeven.

Bron: ZaanWiki

Westzaan - Weiver 131-133

OA-0204 Bouwvergunningen Westzaan
1846 - Bouwen dubbel woonhuis, 6-6-1972

Boeierlaan, Jachtenlaan, Schepenlaan. Treilerstraat
Indeco - Systeembouw met allure

Indeco-Coignet bv, Industriële Woningbouw

Voormalig bedrijf in de Achtersluispolder te Zaandam, gespecialiseerd in productie en installatie van betonnen bouwelementen. Indeco-Coignet werd in de zomer van 1964 geopend door Prins Bernhard. Het bedrijf maakte, volgens het zogenaamde 'Coignetsysteem', betonnen bouwelementen waarvoor in de jaren van woningnood een grote markt was. Een andere afdeling van Indeco functioneerde als bouwbedrijf. Het gebruikte de in de fabriek gemaakt bouwmaterialen voor het in systeem bouwen van flats.

Een half jaar na oprichting ontstond er reeds onrust onder de circa 120 Turkse arbeiders, werkzaam bij de woningfabriek. In de loop 11 januari 1965 verlieten zij als één man het werk. De arbeiders verlangden verhoging van de lonen, uitbetaling van reisenvergoeding en enkele andere dringende verbeteringen. De lonen, die Indeco Coignet betaalde, bleken tientjes beneden het bedrag te liggen dat destijds bij de werving van de arbeiders in Turkije was voorgespiegeld. Ook de daarop volgende nacht ging de groep buitenlandse arbeiders tot staking over. De in Zandvoort woonachtige groep arbeiders verscheen niet op het werk.

De directie besloot daarop 57 van de stakende Turken te ontslaan en retour naar Ankara te sturen. Ankara weigerde echter het toestel landingsrechten te verschaffen waarop de gecharterde DC-4 met draaiende motoren nog voor de start rechtsonkeert maakte. De 57 werden tijdelijk ondergebracht in de Marechaussee-kazerne te Badhoevedorp. Aan de rel kwam de volgende dag een einde nadat de Turkse ambassadeur tijdens kantooruren de landingsrechten wist te regelen.

De grote vraag naar voorgefabriceerde bouwelementen en snel te bouwen woningen ten spijt kampte Indeco vanaf het vroegste begin met moeilijkheden. Met name de financiers - Kon. Ned. Mij voor Havenwerken te Amsterdam en Betonfabriek De Meteor te De Steeg, de derde financier was S.A. Coignet te Parijs, moesten de eerste jaren grote financiële bijdragen leveren om de verliezen van Indeco, geschat op f 15 miljoen, te dekken.

Niettemin worden er plannen beraamd om een tweede vestiging van Indeco-Coignet in Weesp op te starten met het oog op de bouw van 6000 woningen in de Bijlmermeer. Het bestuur van Betonfabriek De Meteor ziet later af van het plan om in de omgeving van Amsterdam een tweede fabriek te stichten af. Wel zal in Weesp een toeleveringsbedrijf voor de industriële woningbouw worden gevestigd, waarin De Meteor voor 40 pct. deelneemt. Het zal op deze wijze mogelijk zijn de productie van duizend woningen op te voeren tot vijftienhonderd per jaar. Dit werd gezegd op de jaarvergadering. De tevredenheid van de directie over de groei, de productie en de ontwikkeling van het concern werd gedeeld door de aanwezige aandeelhouders.

In het derde levensjaar, 1967, is de directie van de Kon. Ned. Maatschappij voor Havenwerken zich directer gaan bemoeien met de leiding van de ernstig verliesgevendende woningfabriek. De Raad van Bestuur van Indeco-Coignet belastte G. Mekking, directeur van Havenwerken, als gedelegeerd commissaris met de leiding over Indeco-Coignet.

Pas na vier jaar, in 1968, werd voor het eerst, onder leiding van de nieuwe directeur W.A.J. Nolen; een bescheiden winst gemaakt. Indeco was dat jaar met goede resultaten overgegaan op de productie van elementen voor een nieuw woningtype. Ook draaide het bedrijf in dat jaar voor het eerst met volle capaciteit; er werkten toen circa 450 personen en was de omzet f 48 mln.

De woningproductie beliep circa 1500 flatwoningen, die voornamelijk in de Amsterdamse Bijlmermeer en de Zaanstreek (Rooswijk, Zaanwijk) werden gebouwd. Het bedrijf werd ingericht om ook elementen voor eengezinswoningen te kunnen produceren. In 1969 werd het aandelenkapitaal van Indeco belangrijk vergroot. Een meerderheidsbelang in het bedrijf werd verworven door het Nederhorst-concern, dat Havenwerken had overgenomen. In dat jaar brak op 10 december opnieuw een staking uit met een omstreken kerstgratificatie als inzet.

In 1973 verwierf Nederhorst ook de aandelen van De Meteor en was het Nederhorstbelang tot 80% gegroeid. Indeco werkte toen al een aantal jaren met winst. In 1975 werd duidelijk dat het Nederhorst-concern in ernstige moeilijkheden verkeerde. Er werd bekend gemaakt dat de Ogem-groep en de Staat elk voor 50% zouden gaan deelnemen in de nog rendabel geachte onderdelen van de Nederhorstgroep; daartoe behoorde Indeco-Coignet. Nog in september 1977 leek de toekomst van Indeco rooskleurig. Ogem had een order van f 1,4 miljard in Saoedi-Arabië verworven en Indeco zou daarvan f 25 mln. aan opdrachten krijgen, hetgeen circa 160 manjaren werk garandeerde. In januari 1978 kondigde Ogem een reorganisatie aan: het bouwbedrijf van Indeco, dat de betonnen bouwelementen installeerde, zou losgekoppeld worden van de fabriek in de Achtersluispolder en fuseren met Muwi, Era uit de Ogem-groep.

De georganiseerde ondernemingsraadleden gingen januari 1978 in principe akkoord met de samenstelling van deze drie bouwbedrijven. De werknemers mochten er niet op achteruitgaan en de bestaande en toekomstige werkgelegenheid moest worden veiliggesteld, zo stelde de ondernemingsraad wel als voorwaarde. Muwi, vroeger Muijs en Winter, in Rotterdam 800 werknemers en Indeco-Coignet in Zaandam met 400 werknemers behoorden eerder tot het Nederhorst-concern, terwijl Era woningbouw in Rotterdam met 450 werknemers al langer een onderdeel van Ogem was. Ogem benadrukte in die periode dat de elementenfabriek in zelfstandige vorm ruim voldoende bestaansmogelijkheden had.

De order uit Saoedi-Arabië bleek echter zeer nadelig voor de fabriek uit te pakken. Weliswaar was de werkgelegenheid een jaar lang gegarandeerd, maar Indeco leed op de order een verlies van f 6,5 mln, waardoor de liquiditeitspositie ernstig werd aangetast. De Ogem-directie was niet bereid dit verlies over de totale order om te slaan, maar liet het volledig op het Zaanse bedrijf drukken. In juni 1978 werd de sluiting van Indeco aangekondigd; het bedrijf had op dat moment 132 personeelsleden. Op 6 juni hielden zij een korte staking. Het gemeentebestuur van Zaanstad drong er bij de rijksoverheid, nog altijd voor 50% aandeelhouder, op aan om Indeco nog anderhalf jaar open te houden (kosten f 2.3 mln.). In die periode kon worden uitgezocht wat de toekomst voor de elementenbouw was. Het Rijk weigerde. Eind november 1978 werd Indeco-Coignet gesloten.

Toegankelijk en vooral niet-imponerend gerechtsgebouw Rembrandtstraat 23, Zaandam

ARCHITECTENBUREAU: Bé van Aalderen – Jan Daalder

De architect heeft getracht een 'open, toegankelijk en vooral niet-imponerend' gerechtsgebouw te ontwerpen. De diverse ruimtes liggen rond een U-vormige hal. Eén poot van de U vormt de opening naar de straat. In de kern bevinden zich de utilitaire ruimtes met, onder een lichtkap, het trappenhuis.

In het interieur contrasteren de roodbruine vloeren met witte wanden en plafonds.

Het exterieur is van rode baksteen.

Street View mei 2019

B. VAN AALDEREN, J. JONGES, 1985-1987,
Arbeidsbureau
Nieuwstraat/Steenstraat 44, Oldenzaal

Kantongerecht – Zaandam

Bron: ARCHITECTUURGIDS.NL

Plan Donker: Inspraak, speelstraten en overtuinen

Dagblad voor de Zaanstreek „De Typhoon” van woensdag 2 december 1970

KASBAH-woningen met windeffecten als in een bos

Domineestuin 10 juli 2019 – foto: auteur

Zaandijk. „Woningen voor de toekomst of een utopie?"

Deze vraag stelt men zichzelf, wanneer men - zoals gisteravond in het buurthuis van Ons Huis aan de Dr. J. J. van der Horststraat in Kooswijk - kijkt en luistert naar een uiteenzetting van het „Plan Boetje Zaandijk".

Architect Piet Blom lichtte het toe. Woningen op gevarieerde hoogten op palen boven de begane grond, waar andere activiteiten kunnen worden gepleegd, maar waar ook ruimte is voor het parkeren, handel en - zij het dan klein - industrie.

Trouwens de auto en daarmee dus ook het parkeerprobleem noemde hij een volkomen vergissing van deze maatschappij. Hij zag het „koetshuis" liever gebruikt door rolschaatsende kinderen.

De Typhoon, woensdag 2 december 1970

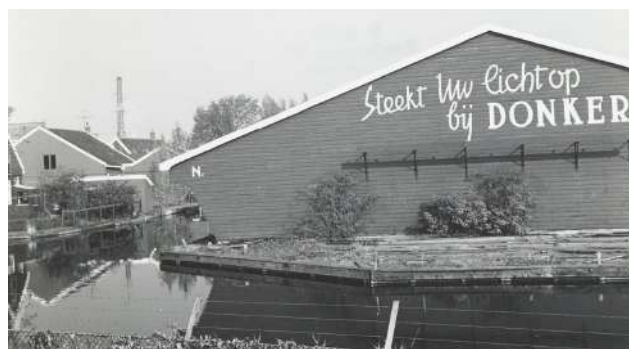
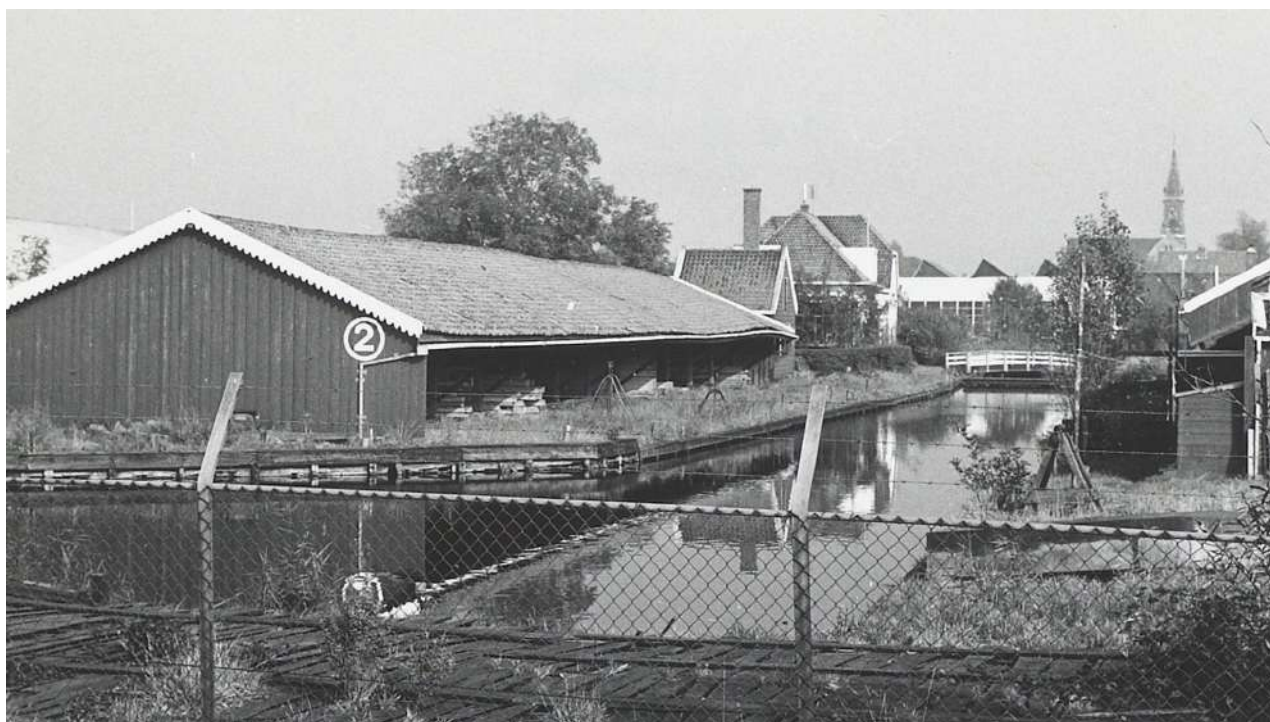

Op terrein van Houthandel P. Donker en Zoon N.V. Stukje Zaandijk bouwen in Buurthuis

ZAANDIJK. Onder de titel „Zaandijk heeft een Blom nodig” bestaat van vandaag af de gelegenheid om in het Buurthuis aan de Dr. J. J. van der Horststraat een stukje Zaandijk te bouwen. Het is de bedoeling dat men 's avonds met behulp van hout en karton een maquette maakt voor het gebied waar nu nog houthandel P. Donker en Zoon N.V. is gevestigd. Bij de opzet van het plan is ook architect Piet Blom uit Monnickendam betrokken. Een van de initiatiefnemers is de Zaandijker Nico Roos.

● Houthandel P. Donker en Zoon N.V.

PAALWONINGEN: *‘geen stapels, torens of blokken’*

Woningbouwvereniging Zaandijk: 300 huizen op terrein-Donker

ZAANDIJK - Woningbouwvereniging „Zaandijk" wil ongeveer driehonderd woningen bouwen op het terrein van fa. Donker langs de Provincialeweg. Dit terrein is via het Ontwikkelingsschap door de gemeente gekocht. Bij de opzet van het bouwplan wil men de structuur van het terrein behouden opdat een woonkarakter ontstaat waarin land en water een rol spelen. Het gaat om 75 percent eengezinswoningen en 25 percent gestapelde laagbouw.

Voor terrein-Donker zijn in de afgelopen jaren verschillende plannen gemaakt. Het meest bekend was het „kasbah"-plan van de werkgroep „Boetje Zaandijk". Deze plannen zijn financieel niet haalbaar.

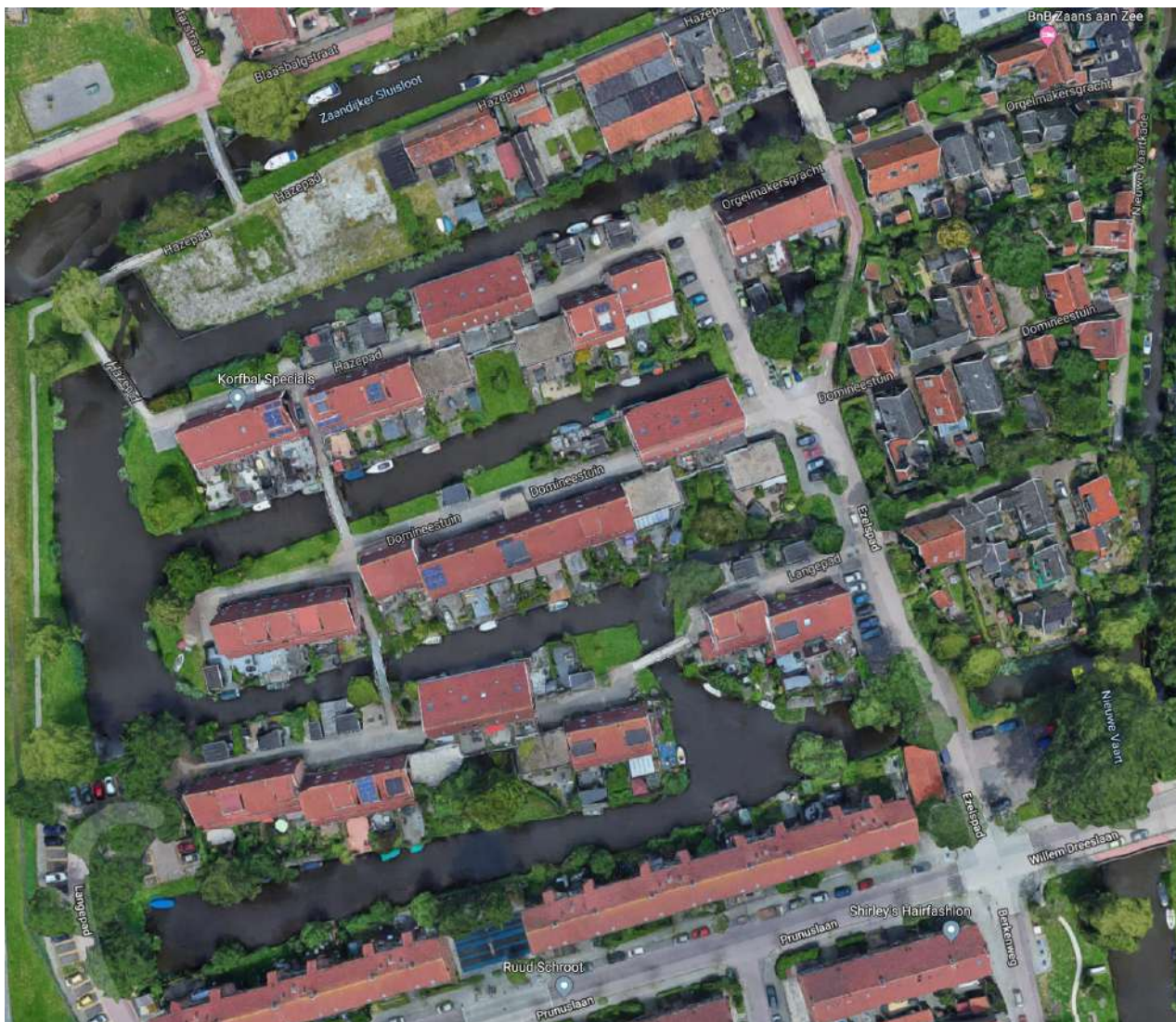
Het plan van woningbouwvereniging Zaandijk zal niet zonder inspraak tot stand komen. Reeds nu heeft het bestuur de leden een schrijven gezonden. Zij die interesse hebben in een woning op terrein-Donker kunnen dit schriftelijk kenbaar maken. „Met hen willen wij samenwerken aan de verdere opzei en uitwerking van het plan", schrijft voorzitter N. Roos.

Bedoeling is de bestaande eilandenstructuur van het terrein te handhaven. De auto zal er geen toegang hebben, zodat verkeersvrije looppaden de toegang tot de woningen zullen vormen. Auto's zullen op parkeerplaatsen bij de doorgetrokken Berkenweg moeten worden geparkeerd. Als minimum huurprijs noemt het bestuur f 250 in de maand. Het bestuur wijst daarbij op de mogelijkheid van individuele huursubsidie.

De wens om gestapelde laagbouw (2 woonlagen boven elkaar) in het plan op te nemen is bedoeld om de woningdichtheid te vergroten waardoor de huurprijs binnen de perken wordt gehouden..

De Typhoon 14 september 1973

Foto: Google maps

De Typhoon 14 september 1973

Bedoeling is de bestaande eilandestructuur van het terrein te handhaven. De auto zal er geen toegang hebben, zodat verkeersvrije looppaden de toegang tot de woningen zullen vormen.

Het uiteindelijke plan is getekend door Sander Douma, een aankomend architect in dienst van het bureau van G. Feitsma. Feitsma had uitstekende contacten met de woningbouwvereniging Zaandijk. Hij had in 1962 het ontwerp gemaakt voor de flats aan de provincialeweg die het plan donkers aan de noordwest kant begrenzen. Feitsma vormde later samen met zijn collega's Kruit en Goedhart FKG Architecten aan de Zaan BNA.

Een ronde kapel als drager van een imposant kunstwerk

Religieuze, maar vooral kunstzinnige uitbreiding van RK Bejaardenhuis Saenden uit 1966

Kapel van het, oorspronkelijk als R.K. gebouwde, Bejaardenhuis Saenden uit 1966. Interessante moderne, ronde kapel, zowel qua exterieur als interieur, met (vooral) een kleurrijk modern glas-in-beton raam. Bij een, aan sloop en nieuwbouw gelijk staande, renovatie van dit complex ongeveer midden jaren 1990 is deze kapel blijven staan. Volop in gebruik voor kleinschalige kerkelijke vieringen, met name voor de lokale bewoners, maar ook voor andere geïnteresseerden, onder auspiciën van de R.K. St. Bonifatiusparochie in Zaandam. Deze kapel is dagelijks toegankelijk, na betreding van Huis Saenden de eerste deur rechts.

In september 2016 is het 50-jarig bestaan van Huis Saenden gevierd.

Bron:

[http://reliwiki.nl/index.php/Zaandam,_Behouden_Haven_1_-_Mariakapel_\(Huis_Saenden\)](http://reliwiki.nl/index.php/Zaandam,_Behouden_Haven_1_-_Mariakapel_(Huis_Saenden))

Gebouw Saenden werd officieel geopend door dr. W. Drees op 12 januari 1967.

Architecten waren de heren G.M.G. Bakker en J.A.A. Bergman. De eerste bejaarden kwamen begin augustus 1966 in het tehuis wonen. Tot de bewoners(sters) behoorden 20 niet katholieken. Directrice was mevrouw J.E.B.M. Franssen. De zusters/verzorgsters dragen een kleine ontvanger met zich mee, die begint te zoemen als er ergens op een knopje wordt gedrukt en hulp wordt gevraagd. Saenden beschikt over een kapel, 12 januari 1967 wordt daar door deken H. Steur een heilige mis opgedragen. De eerste paal werd geslagen in mei 1964.

Foto: Weemhoff, Johan Zaandam

Bron: <https://www.europeana.eu/portal/nl>

Kapel 10 juli 2019 – foto auteur

Zaandam Behouden haven Behouden haven 1

Keramik Christusbeeld in kapel bejaardentehuis 'Saenden'. De kunstenaar Hugo Brouwer uit Nuenen (NB) zorgde in het nieuw gebouwde bejaardentehuis "Saenden" voor een glas-in-loodraam in de kapel van het bejaardentehuis. Hij maakte voorts een keramiek, die aan de buitenzijde onder het raam van de kapel is aangebracht.

(Typhoon 10-01-1967)

Bron: <https://www.europeana.eu/portal/nl>